

[Prima Pagină](#) > ... > [Dreptul Familiei Și Succesiunea](#) > [Succesiunea](#) > [Restricții Privind Succesiunile - Norme Speciale](#) > [France](#)

Restricții privind succesiunile - norme speciale

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Legea statului membru prevede norme speciale care, din cauza destinației economice, familiale sau sociale ale anumitor bunuri imobile, ale anumitor întreprinderi sau ale altor categorii speciale de bunuri situate în acest stat membru, impune anumite restricții privind succesiunile sau care afectează succesiunile în ceea ce privește acele bunuri?

În Franța, există norme speciale care derogă de la dreptul comun în materie de succesiuni atât în ceea ce privește devoluțiunea succesorală (*dévolution successorale*) (1), cât și în ceea ce privește partajul succesoral (*partage successoral*) (2).

1. Norme speciale privind devoluțiunea succesorală

Devoluțiunea succesorală este un mecanism prin care sunt desemnate persoanele care vor moșteni patrimoniul succesoral.

Legislația și jurisprudența franceză stabilesc norme speciale privind devoluțiunea succesorală pentru a ține seama de natura specifică a anumitor bunuri. Aceste norme se aplică următoarelor bunuri:

Moșteniri de familie

Normele speciale privind moștenirile de familie (*souvenirs de famille*) au fost stabilite prin jurisprudență.

Moștenirile de familie sunt obiecte aparținând familiei a căror valoare este mai ales personală și subiectivă, de exemplu, scrisori adresate familiei, portrete, mobilier care poartă blazonul familiei etc. Aceste bunuri „sunt mărturia ale istoriei familiei” și, prin urmare, constituie „o moștenire mai degrabă emoțională, decât pecuniară, a căror semnificație pentru familie impune ca normele aplicabile transferului lor să fie organizate într-un mod specific, în special pentru a evita dispersarea lor într-un mod care să le priveze de elementul familial care este esențial pentru valoarea lor.” (Grimaldi, M., *Droit patrimonial de la famille*, Dalloz Action, ediția a 7-a 2021/2022, nr. 235.221).

Potrivit jurisprudenței (a se vedea, în special, [Secția I civilă, 21 februarie 1978, recursul nr. 76-10.561, publicat în Buletin](#)), normele privind devoluțiunea succesorală și partajul succesoral prevăzute în Codul civil (*Code Civil*) nu se aplică acestor bunuri. Astfel, în lipsa unei înțelegeri mai bune între membrii familiei sau a unei dispoziții testamentare (*disposition testamentaire*) contrare, aceste bunuri pot fi încredințate, sub forma unui depozit, membrului familiei pe care instanțele îl consideră a fi cel mai în măsură să le păstreze. Prin urmare, în loc să fie transferate unui anumit membru al familiei, bunurile care reprezintă moșteniri de familie sunt încredințate unui membru al familiei care trebuie să le păstreze la dispoziția celorlalți membri.

Locurile de veci

Locul de veci este un loc dintr-un cimitir (un cavou sau un mormânt). Locurile de veci au un caracter familial deosebit de important, care, conform jurisprudenței franceze, justifică o derogare de la dreptul comun în materie de succesiuni.

Prin urmare, prin derogare de la [articolul 815 din Codul civil](#), locurile de veci nu pot face niciodată obiectul partajului succesoral: acestea sunt transferate moștenitorilor, care rămân în stare de indiviziune perpetuă (*indivision perpétuelle*). În calitatea lor de coproprietari, moștenitorii au dreptul de a fi înhumați în locul respectiv, de a-și înhuma acolo membrii familiei și de a se opune înhumării persoanelor care nu sunt membri ai familiei concesionarului (*concessionnaire*).

Proprietatea literară și artistică

[Articolul L. 111-1 din Codul proprietății intelectuale](#) (*code de la propriété intellectuelle*) prevede că dreptul de autor (*droit d'auteur*) comportă atribute de ordin intelectual și moral (de exemplu: dreptul de a aduce opera la cunoștința publică, dreptul de a pretinde recunoașterea calității de autor al operei, dreptul de a pretinde respectarea integrității operei etc.), precum și atribute de ordin pecuniar (de exemplu: dreptul de a primi despăgubiri pentru aducerea operei la cunoștința publică).

Codul proprietății intelectuale conține mai multe norme specifice care derogă de la normele obișnuite privind devoluțiunea succesorală în vederea protejării dreptului de autor.

De exemplu, în ceea ce privește atributele de ordin pecuniar, [articolul L.123-6 din Codul proprietății intelectuale](#) prevede că soțul supraviețuitor are un drept special de uzufruct asupra oricărui drept de utilizare (*usufruit spécial sur le droit d'exploitation*) de care autorul nu s-a prevalat. Comentatorii juridici consideră că acest drept special de uzufruct „se explică prin faptul că se presupune că soțul supraviețuitor, prin solitudinea sa, a favorizat un mediu propice creării de opere intelectuale și că, în consecință, este legitim ca acesta să fie răsplătit prin acordarea unui drept de a beneficia de pe urma produsului acestei creații.” (Grimaldi, M., *Droit patrimonial de la famille*, Dalloz Action, ediția a 7-a 2021/2022, nr. 235.201).

În ceea ce privește atributele de ordin intelectual și moral, [articolul L. 121-2 din Codul proprietății intelectuale](#) prevede că, în urma decesului autorului, „dreptul de a aduce operele postume ale autorului la cunoștința publică este exercitat de executorul sau executorii testamentari (*exécuteurs testamentaires*) desemnați de autor, pe durata vieții lor. În absența unor executori testamentari sau după decesul acestora și cu excepția cazului în care autorul a stipulat altfel, acest drept se exercită în următoarea ordine: de către descendenți, de către un soț împotriva căruia nu a fost pronunțată nicio hotărâre definitivă de separare de drept (*jugement passé en force de chose jugée de séparation de corps*) și care nu a încheiat o nouă căsătorie, de către alți moștenitori decât descendenții care vor dobândi integral sau parțial patrimoniul succesoral prin moștenire, precum și de către legatarii universali (*légataires universels*) sau donatarii (*donataires*) integrității viitorului patrimoniu succesoral”. Ordinea persoanelor menționate la acest articol este, așadar, diferită de cea prevăzută la [articolul 734 din Codul civil](#) pentru stabilirea ordinii în care moștenitorii defunctului moștenesc patrimoniul succesoral.

Contractele de arendare

Contractul de arendare (*bail rural*) este un contract de închiriere de clădiri sau terenuri agricole de către un proprietar sau locator (*bailleur*) către un chiriaș sau locatar (*exploitant*), în schimbul unei chirii. Acest contract permite punerea la dispoziție a terenului sau a clădirilor pentru activități agricole.

[Articolul L. 411-34 din Codul rural și al pescuitului maritim](#) (*code rural et de la pêche maritime*) prevede, în principiu, că un contract de arendare continuă în beneficiul soțului defunctului, al partenerului cu care a încheiat un parteneriat civil (*pacte civil de solidarité*), precum și al ascendenților și descendenților defunctului care participă la activitățile exploatației agricole sau care au participat efectiv la acestea în ultimii cinci ani anteriori decesului.

Această normă specifică este justificată de caracterul specific al agriculturii. Aceasta derogă de la dreptul comun în sensul că:

- rudele colaterale (și anume frații/surorile), care sunt moștenitori ai defunctului în temeiul dreptului comun

în materie de succesiuni, nu pot beneficia de dreptul la un contract de arendare;

- pentru a beneficia de dreptul la un contract de arendare, persoanele enumerate la articolul L. 411-34 din Codul rural și al pescuitului maritim trebuie să fi participat efectiv la activitățile exploatației agricole înainte de decesul persoanei respective.

Norme specifice pentru protecția locuinței cuplului

Sunt prevăzute norme specifice pentru a preveni situațiile în care soțul sau partenerul civil ar moșteni locuința cuplului împreună cu ceilalți moștenitori ai defunctului. Aceste norme, care au fost stabilite ținând seama de caracterul familial al locuinței, sunt menite să protejeze mediul de viață al soțului supraviețuitor sau, în ceea ce privește contractele de închiriere de locuințe (*baux d'habitation*), al partenerului civil al defunctului.

Articolul 1751 din Codul civil stabilește principiul cotitularității (*cotitularité*) în ceea ce privește contractele de închiriere de locuințe. Astfel, acesta prevede că „dreptul la închiriere asupra unui spațiu care nu are destinație profesională și nici comercială și care este utilizat efectiv de ambii soți ca reședință, indiferent de regimul matrimonial al acestora și fără a aduce atingere vreunei convenții contrare, chiar dacă contractul de închiriere a fost încheiat înainte de căsătorie sau de parteneriatul civil, dacă ambii parteneri solicită acest lucru, este considerat ca aparținând ambilor soți sau parteneri civili”.

Ultimul paragraf al acestui articol prevede că „în caz de deces al unuia dintre soți sau al unuia dintre partenerii civili, soțul supraviețuitor sau partenerul civil supraviețuitor care este și cotitular conform contractului de închiriere are dreptul exclusiv asupra acestui contract, cu excepția cazului în care renunță în mod expres la acesta”.

În cazul în care locuința aparține ambilor soți sau doar soțului decedat, **articolul 764 din Codul civil** prevede că soțul cu drept de moștenire, care ocupa efectiv locuința ca reședință principală la momentul decesului, are, până la decesul său, un drept de abitație (*droit d'habitation*) asupra locuinței și un drept de utilizare a mobilierului (*droit d'usage sur le mobilier*). Spre deosebire de norma aplicabilă contractelor de închiriere de locuințe, această excepție se aplică numai cuplurilor căsătorite (nu și celor care au încheiat parteneriate civile).

2. Norme speciale privind partajul succesoral: atribuirea preferențială

Partajul succesoral este ultima etapă a soluționării unei succesiuni. Partajul pune capăt proprietății comune, întrucât implică atribuirea unor drepturi individuale fiecărui moștenitor asupra bunurilor care fac parte din patrimoniul succesoral care urmează să fie partajat.

În principiu, pentru a partaja patrimoniul succesoral, trebuie să se stabilească un număr de loturi egal cu numărul moștenitorilor care au dreptul comun la o cotă-parte din acesta (**articolul 827 din Codul civil**). În principiu, toate loturile au o valoare egală. În cazul în care componența patrimoniului succesoral face imposibilă stabilirea unor loturi de valoare egală, diferența este compensată prin efectuarea unei plăți în vederea egalizării cotelor-părți (*soulte*) (**articolul 826 din Codul civil**).

Articolul 830 din Codul civil precizează că, la stabilirea și alcătuirea loturilor, ar trebui depuse eforturi pentru a evita divizarea unităților economice și a altor colecții de bunuri a căror divizare ar conduce la devalorizarea acestora.

Comoștenitorii pot conveni asupra modului de atribuire a fiecărui lot. În lipsa unui acord între aceștia, loturile se atribuie prin tragere la sorți.

Totuși, unele bunuri pot fi excluse din tragerea la sorți și pot fi atribuite în mod preferențial unui moștenitor. Prin urmare, normele prevăd că soțul supraviețuitor sau orice comoștenitor poate solicita atribuirea preferențială (*attribution préférentielle*) a:

- oricărei întreprinderi agricole, comerciale, industriale, meșteșugărești sau profesionale la activitățile căreia participă sau a participat efectiv (**articolul 831 din Codul civil**). Această atribuire preferențială se aplică de drept oricărei exploatații agricole care nu depășește limitele de suprafață stabilite prin decret al Consiliului de Stat, cu excepția cazului în care instanța a dispus ca aceasta să rămână în indiviziune (**articolul 832 din Codul civil**). În alte cazuri, această atribuire este condiționată de hotărârea definitivă a instanței care se pronunță pe fond;
- dreptului de proprietate sau dreptului de închiriere asupra unui spațiu pe care îl utilizează efectiv ca

reședință, în cazul în care locuia acolo la momentul decesului, și asupra mobilierului din acesta, precum și asupra vehiculului defunctului, dacă are nevoie de el pentru a-și satisface necesitățile curente [[articolul 831 alineatul \(2\) punctul 1 din Codul civil](#)]. Această atribuire preferențială se aplică de drept [[articolul 831 alineatul \(3\) din Codul civil](#)];

- dreptului de proprietate sau dreptului de închiriere asupra unui spațiu comercial pe care îl utilizează efectiv în cadrul activității sale, precum și asupra elementelor mobile necesare pentru desfășurarea activității respective [[articolul 831 alineatul \(2\) punctul 2 din Codul civil](#)]. Această atribuire preferențială este condiționată de hotărârea definitivă a instanței care se pronunță pe fond;
- tuturor elementelor mobile necesare pentru exploatarea unui bun agricol (*exploitation d'un bien rural*) cultivat de defunct în calitate de fermier sau de arendaș, în cazul în care contractul de arendare continuă în beneficiul solicitantului sau în cazul în care solicitantului i se oferă un nou contract de arendare [[articolul 831 alineatul \(2\) punctul 3 din Codul civil](#)]. Această atribuire preferențială este condiționată de hotărârea definitivă a instanței care se pronunță pe fond.

În toate cazurile, chiar și atunci când atribuirea preferențială se aplică de drept, aceasta nu este niciodată automată. Aceasta înseamnă că ea trebuie să fie întotdeauna solicitată de soțul supraviețuitor sau de moștenitorul care dorește să beneficieze de aceasta.

2 În temeiul legii statului membru, aceste norme speciale se aplică succesiunii în ceea ce privește bunurile menționate anterior indiferent de legea aplicabilă succesiunii?

Dintre normele privind devoluțiunea succesorală care derogă de la dreptul comun, menționate mai sus, numai două se aplică indiferent de legea aplicabilă succesiunii:

- normele privind atribuirea preferențială. Curtea de Casație (*Cour de cassation*) a statuat că „normele privind atribuirea preferențială, având în vedere caracterul lor economic și social, primează asupra prevederilor obligatorii, astfel încât sunt aplicabile cele prevăzute de legea locului unde se află bunul imobil” ([Secția I civilă, 10 octombrie 2012, recursul nr. 11-18.345, publicat în Buletin](#));
- normele privind drepturile morale ale autorilor (*droit moral des auteurs*). Curtea de Casație a arătat astfel că „normele care prevăd că, în Franța, o persoană care este autorul unei opere literare sau artistice beneficiază de dreptul moral stabilit în beneficiul său sunt dispoziții cu caracter imperativ” ([Secția I civilă, 28 mai 1991, recursurile nr. 89-19.522 și 89-19.725, publicate în Buletin](#)).

3 În temeiul legii statului membru, există proceduri speciale pentru a garanta respectarea normelor speciale menționate anterior?

Nu există proceduri speciale în temeiul dreptului intern pentru a garanta respectarea dispozițiilor speciale menționate mai sus.

Ultima actualizare: 20/11/2025

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.